

Філімоненко Є. А.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ІМПЕРАТИВУ

В ТЕОРІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Індустріальна парадигма економічного розвитку поставила людство перед глобальною екологічною проблемою – зростаючою загрозою потепління клімату з катастрофічними наслідками для цивілізації. Наукою доведено, що ця проблема головним чином зумовлена шкідливими викидами парникових газів і практично повністю є наслідком антропогенного впливу.

В кінці ХХ століття наукова спільнота і політична еліта провідних країн світу серйозно занепокоїлась станом навколишнього середовища планети. Головним чином, це було зумовлено зростаючими екологічними втратами, спричиненими розширенням масштабів економічної діяльності та споживання природних ресурсів. На відміну від економічних процесів, які носять переважно національний характер, шкідливі екологічні наслідки мають транснаціональний, глобальний характер. Це призвело до виникнення вчення про екологізацію економіки, теорії сталого розвитку та ідеї синергізму процесів екологізації та глобалізації в системі економічної діяльності.

Посилення негативного впливу економічної діяльності людства на навколишнє середовище спричинило зростання загроз зміни клімату. З цього приводу А.Гор, удостоєний Нобелівської премії за вклад у справу захисту клімату, сказав: «Сьогодні ми чуємо і бачимо суворі попередження про наближення найстрашнішої катастрофи в історії людської цивілізації – глобальної кліматичної кризи, яка поглиблюється, і швидко стає найбільш небезпечним явищем, з яким ми коли-небудь стикались. На карту поставлене майбутнє нашої цивілізації, сама можливість життя на землі» [1, с. 7]. За даними російського нобелівського лауреата І.Башмакова та О.Мишака, станом на 1970 р. накопичений обсяг викидів окису вуглецю становив 900 млрд т, а

станом на 2010 р. цей обсяг вже становив 2000 млрд т [2]. Тобто за останні чотири десятиліття обсяги шкідливих викидів більше ніж подвоїлись.

Зважаючи на це, А. Гор застерігає: «ми закачуємо вуглекислий газ в атмосферу землі в таких обсягах, що без перебільшення, порушили взаємозв'язок між Землею і Сонцем. Якщо ми не візьмемось рішуче і швидко за усунення основних причин глобального потепління, наш світ зазнає серії страшних катастроф» [3, с. 8].

На ці загрози для клімату з боку економіки звертали увагу науковці у своїх дослідженнях та доповідях на різних національних та міжнародних форумах. Особлива увага зверталась на зростаюче антропогенне навантаження на клімат та об'єктивну необхідність глобальної екологізації економіки. Зрештою на цю проблему звернули увагу авторитетні міжнародні організації, насамперед ООН. За оцінками Міжнародного енергетичного агентства (МЕА), за останні 50 років середня температура повітря на Землі зросла на 0,5-1,60С. У разі відсутності ефективної протидії суспільства цій загрозливій тенденції за 2000-2040 роки середня температура повітря зросте на 2,60С, що у 3 рази швидше, ніж у 1950-2000 роках [4]. За даними І. Башмакова та О. Мишака, за відсутності жорстких заходів в глобальному масштабі обсяги вуглецевих викидів можуть зрости до 2050 р. до 50-70 млрд т в рік, а до 2100 р. – до 90 млрд т [2]. Отже маховик загроз глобального потепління клімату розкручується з прискоренням.

Саме тому, на думку О. Кокоріна, С. Кураєва та М. Юлкіна, ООН зрештою прийшла до висновку, що у разі невжиття радикальних заходів зміни клімату можуть бути незворотні і катастрофічно загрозливі. При цьому найбільші втрати від глобального потепління понесуть країни, що розвиваються, на які припаде 75-80% загальних світових втрат від кліматичних змін та, в яких проживає приблизно така ж частка населення світу. Підвищення середньої температури навіть на 20С може призвести до зниження ВВП в країнах Африки, Південної Азії та Латинської Америки на 4-5% в рік з невизначеною тривалістю. Реальна загроза також стоїть перед економіками країн Південно-Східної Європи та Центральної Азії [5, с. 33-35]. Тому на Міжнародному саміті

в Ріо-де-Жанейро в 1992 р. було визнано, що глобальною проблемою суспільства на найближчу перспективу є скорочення шкідливих викидів парникових газів та недопущення змін клімату [6].

Узагальнюючи дослідження кліматичної політики за останні 20 років, слід зазначити, що процес протидії зміні клімату не має достатньої послідовності та ефективності. Зволікання у розв'язанні цієї проблеми не гарантують досягнення запланованих параметрів скорочення шкідливих викидів та збереження незмінності клімату. При цьому дані урядової кліматичної комісії Австралії свідчать, що викиди вуглецю вдвічі перевищують поглинальні можливості живої природи. Таке наростання екологічних загроз все більше зумовлюється антропогенним впливом і потенціал цього впливу постійно зростає.

Список використаних джерел:

1. Gore Al. An inconvenient truth. The planetary emergency of global warming and what we can do about it / Gore Al.- New York: Rodale Books, 2006.- 328 p.
2. Башмаков И. А., Мышак А. Д. Затраты и выгоды низкоуглеродной экономики и трансформации общества в России. Перспективы до и после 2050 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cenef.ru/file/2050.14.pdf>.
3. Gore Al. An inconvenient truth. The planetary emergency of global warming and what we can do about it / Gore Al.- New York: Rodale Books, 2006.- 328 p.
4. International Energy Agency [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iea.org/http://www.iea.org/>
5. Кокорин А. О. Обзор доклада Николаса Стерна «Экономика изменения климата» [Електронний ресурс] / А. О. Кокорин, С. Н. Кураев, М. А Юлкин. – Режим доступу: <http://www.wwf.ru/resources/publ/book/217/>
6. Rio 1992 United Nations Conference on Environment and Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org/geninfo/bp/enviro.html>.